

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli den 28 April 1884, kl. 2 e. m.

*Memorial, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å
Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, angående villkoren
för försäljning af bränvin.*

Under 2 punkten i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, angående villkoren för försäljning af bränvin, hade Utskottet, med förledning af en inom Andra Kammaren af Herr Sven Nilsson väckt motion, hemställt om förändrad lydelse af 24 § i Kongl. förordningen den 24 Augusti 1877, angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

Vid behandlingen af nämnda punkt hafva Kamrarne stannat i skiljaktiga beslut, i det Första Kammaren afslagit Utskottets hemställen samt sålunda uttalat sig för att ifrågavarande paragraf skall oförändrad lända till efterrättelse, men Andra Kammaren, enligt ordalydelsen i det Utskottet tillhandakomna protokollsutdrag, fattat följande beslut:

»Utaf de afgifter, som enligt denna förordning inflyta för minuthandel med eller utskänkning af bränvin i stad, äfvensom af den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, behålle staden tre tiondelar.

Återstoden, äfvensom afgifterna från socknar på landet inbetalas till landtränteriet. De till landtränterierna influtna medlen öfverlemnas till Statskontoret, hvaraf staten erhåller en tiondel, rikets samtliga landsting samt de städer, som ej i landsting deltaga, två tiondelar och hushållningssällskapen en tiondel. Återstoden, sex tiondelar tillfaller så väl stad som landskommunerna i riket. De landstingen samt städer, som ej i landsting deltaga, hushållningssällskapen och kommunerna tillkommande andelar fördelas af Statskontoret efter folkmängden. Hvad stad eller socken sålunda tillfaller användes till kommunala behof inom staden eller socknen.

När enligt § 23 rättighet meddelas till bränvinsutskänkning på passagerarefartyg, skola derför belöpande utskänkingsavgifter upp bäras i den stad eller kommun, hvarest rederiet har sitt hufvudsäte.»

Då skiljaktiga meningar inom Utskottet yppats i fråga om den åtgärd, hvartill kamrarnes ofvanberörda beslut borde föranleda, har Utskottet ansett sig böra utförligt redogöra för så väl likartade frågors behandling under föregående tider som de skäl i öfrigt, hvilka ligga till grund för Utskottets åsigt i ämnet.

Före den reform med afseende å bränvinslagstiftningen, som genomfördes vid 1853—1854 årens riksdag, var handeln med bränvin endast beskattad vid försäljning till förtäring på stället i ringare myckenhet än en kanna. Denna då så kallade bränvinsminuterung var belagd med dels en i bevillningsförordningen stadgad afgift, som vid nu ifrågasvarande tidpunkt utgick med $2\frac{1}{2}$ procent af den inkomst, vederbörande ansågs hafva af rörelsen, dels ock en särskild minuteringsavgift, som enligt Kongl. förordningen den 10 Oktober 1851, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin, i allmänhet utgick med belopp vexlande från 6 till 100 riksdaler banko efter minuteringsställets mer eller mindre förmånliga rörelse enligt pröfning af taxeringsnämnderna. Båda dessa avgifter ingingo till statskassan. Derjemte förekom i städerna en efter olika grunder utgående kommunalavgift, benämnd krogskatt.

Särskilda Utskottet vid 1853—1854 årens riksdag föreslog, i betänkande N:o 13, att tre slag af bränvinshandel skulle medgifvas, och att två af dessa, nemligen minuthandel och utskänkning, skulle beläggas med särskilda avgifter för hvarje kanna af beräknade försäljningsbeloppet. Efter denna grund skulle dessa avgifter enligt § 17 i det af Utskottet i samma betänkande framlagda förslag till förordning angående villkoren för bränvins försäljning utgå vid minuthandel med 8 skilling banko och vid utskänkning med 16 skilling samma mynt. I § 23 stadgades vidare:

»Utaf de avgifter, som inflyta för minuthandel med och utskänkning af bränvin, vare sig i stad eller å landet, gånge till kronan $\frac{1}{10}$ i stället för dels den särskilda afgift, som för bränvinsminuterung hittills påbuden varit, dels ock den bevillning, som enligt bevillningsförordningen varit rörelsen ålagd.

Derefter afsattes $\frac{1}{10}$ till en för hela länet gemensam kassa, hvilken tills vidare ställes under hushållningssällskaps förvaltning, eller, der i länet sådant ej finnes, under pröfningskomiténs förfogande, att användas till ändamål, som för länet nyttiga äro.

Af de afgifter, som i stad influtit, tillfalle de återstående $\frac{8}{10}$ staden; men af dem, som från socknar å landet ingått, aflemnas de $\frac{8}{10}$ i landt-ränteriet, hvarifrån det för hela länet sammanlagda beloppet fördelas på dess samtliga socknar i förhållande till hvarderas folkmängd. Skulle pröfningskomité tillstyrka och Konungen bifalla, att län för sådant ändamål indelas i distrikt, af hvilka dock hvardera bör innefatta minst ett fögderi, utdelas, likaledes efter folkmängden, de från distriktet influtna $\frac{8}{10}$ emellan dess samtliga socknar. Hvad stad eller socken sålunda tillfaller användes till kommunala behof inom staden eller socknen.»

Utskottets förslag under § 17 med afseende å afgifternas belopp och grunderna för deras utgörande blef af Presteståndet bifallet och af Borgareståndet återremitteradt, men af Ridderskapet och Adeln ändradt på det sätt, bland annat, att afgiften skulle utgöras så väl vid minuthandel som vid utskänkning med 8 skilling banko för kanna.

§ 23 blef af Borgareståndet återremitterad. Ridderskapet och Adeln samt Presteståndet ogillade Utskottets förslag, att $\frac{1}{10}$ af minuthandels- och utskänkingsavgifterna skulle gå till kronan. I öfrigt beslöt Ridderskapet och Adeln att $\frac{1}{5}$ och Presteståndet att $\frac{1}{10}$ skulle ingå till den gemensamma länskassan, hvarjemte Adeln tillade ett moment af innehåll att i Stockholm hela afgiften skulle tillfalla staden.

Bondeståndet förkastade Utskottets förslag i dess helhet och beslöt för sin del, att Kongl. förordningen den 10 Oktober 1851 angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin skulle till nästa riksdag gälla, i hvad densamma anginge bränvinsförsäljning.

Med anledning af hvad sålunda förekommit hemställde Utskottet i utlåtande N:o 20 med afseende å § 17, såsom ett förmedlingsförslag, att utskänkingsavgiften måtte bestämmas till 12 skilling banko.

Med afseende åter å § 23 yttrade Utskottet till en början, att, då Rikets Ständer redan, på Bevillnings-Utskottets förslag, yttrat sig om bevillning för minutförsäljning och utskänkning af bränvin (den ofvan omämnda bevillningen af $2\frac{1}{2}$ procent å den beräknade inkomsten af rörelsen hade nemligen i bevillningsstadgan blifvit oförändrad bibehållen), och då en skatt till kronan, beräknad i vissa procent af en genom auktion bestämd kommunalavgift, verkligen torde, genom sin obestämdhet, vara mindre lämplig, Utskottet ansåge sig böra frångå sitt förra, af två stånd uttryckligen förkastade förslag i denna del och hemställde, att mom. 1 af 23 § måtte försvinna.

Beträffande fördelningen i öfrigt ansåg Utskottet sig böra lemna företråde åt Ridderskapet och Adelns förslag och föreslog på grund häraf en ny lydelse af § 23.

Vid behandling af detta Utskottets utlåtande vidhöll Bondeståndet sitt förut fattade beslut om bibehållande af stadgandena i Kongl. förordningen den 10 Oktober 1851 beträffande bränvins försäljning.

Med afseende å § 17 bifölls Utskottets förslag af Adeln samt Presteståndet, hvaremot Borgareståndet för sin del beslöt, att så i stad som å landet afgiften skulle utgöras vid minuthandel med 4 skilling och vid utskänkning med 8 skilling för hvarje kanna bränvin.

Utskottets förslag, att mom. 1 af § 23 skulle utgå och sålunda ej någon del af afgifterna tillfalla statsverket, godkändes af Adeln samt Preste- och Borgarestånden.

I öfrigt biföll Adeln och Presteståndet i hufvudsak Utskottets förslag med afseende å lydelsen af § 23. Borgareståndet deremot ogillade förslaget, att någon del af afgifterna skulle ingå till en för län gemensam kassa, och beslöt för sin del en lydelse af paragrafen, enligt hvilken afgifterna i stad skulle tillfalla stadens kassa och från socknar ingå till landtränteriet för att derifrån fördelas bland socknarne i förhållande till deras folkmängd.

I memorial N:o 23 förklarade Utskottet, att, då Bondeståndets beslut så hufvudsakligen afveke från de öfriga ståndens, att, i fall Bondeståndets beslut skulle blifva Rikets Ständers i fråga om beskattning af bränvins försäljning, flera bland de till införande i förordning angående vilkoren för sådan försäljning föreslagna stadganden, hvilka icke omedelbart afsåge beskattning, utan vore af den natur, att tre stånd kunde om dem med Rikets Ständers rätt besluta, skulle blifva otillämpliga, Utskottet ansåge nödvändigt att beskattningsfrågan af Rikets Ständer först afgjordes, innan frågan om sammanjemkning af olika beslut rörande nyssnämnda stadganden hos Rikets Ständer förekomme.

På grund häraf inbjöd Utskottet Borgare- och Bondestånden att om antagande af det utaf Utskottet föreslagna stadgandet under § 17 med de öfriga riksständen sig förena; och för den händelse att inbjudningen icke af begge de förstnämnda stånden antoges, föreslog Utskottet voteringspropositioner för frågans afgörande i förstärkt Stats-Utskott, till hvars handläggning vid denna tid äfven hörde bevillningsfrågor. Såsom ja-proposition i hufvudvoteringen uppställdes Utskottets förslag och såsom alternativa kontrapositioner Borgareståndets och Bondeståndets beslut.

Borgare- och Bondestånden afslogo emellertid inbjudningen att förena sig med Adeln och Presteståndet, och voteringspropositionerna blefvo af samtliga stånden återremitterade, hvarvid, bland annat, anfördes, att den ifrågakomma kannetalsafgiften för bränvins försäljning blefve

icke bevillning till statens allmänna behof utan komme att användas för kommunernas, att tre stånd redan erkänt detta genom bifall till Utskottets förslag om skattens användande till annat ändamål än statsbehof, att en kommunalafgift, som denna i sådant fall blefve, kunde åläggas genom tre stånds beslut med Konungens sanktion, att en bevillningsafgift ej kunde ställas i motsats till en kommunalafgift, då derigenom kunde hända, att, om den förra antoges, tre stånds redan fattade beslut om en kommunalafgift förfölle, att förslagen till voteringspropositioner således rörde frågor af olika natur, samt att voteringspropositionerna om de af hvarandra oberoende frågorna således bort delas i två, hvaraf den ena, om kommunalafgift, bort i de delar, der tre stånd, hvilka beslutit, att en sådan afgift skulle utgå, varit af skiljaktig mening, afgöras i förstärkt Särskildt Utskott, och den andra, om bevillning, skolat afgöras af förstärkt Stats-Utskott, och att, såsom kontraposition mot hvardera, bort uppställas endast att sådan afgift icke skulle ega rum.

Utskottet erinrade i memorial N:o 25 häremot, att bland de skatter, som grundlagen omnämnde, funnes ingen med benämning af kommunal-skatt. Också hade, yttrade Utskottet vidare, allt jemt den grundsats varit följd, att allmänna skatter och pålagor, äfven om meningen varit att anvisa dem till enskilda kommuners eller inrättningsförmån, blifvit af Rikets Ständer behandlade och åtagna på samma sätt som bevillning, hvilken varit beräknad till hvad staten tarfvade utöfver de ordinarie inkomsterna. Sålunda hade frågan om kurhusafgiften, som af hvarje läns invånare utgjordes till länets särskilda behof, vid 1840 års och följande riksdagar blifvit behandlad i den form, som för bevillningsfrågor i allmänhet vore föreskrifven. Sammalunda hade kortstämpelafgiften blifvit äfven vid dåvarande riksdag behandlad, ehuru en stor del deraf vore anvisad till en särskild välgörenhetsinrättning. Detta behandlingssätt grundade sig på Regeringsformens föreskrift i § 57, att svenska folkets urgamla rätt att sig sjelf beskatta utöfvas af Rikets Ständer *allena* vid allmän riksdag. Att ifrågavarande afgift vore en af Rikets Ständer beroende beskattning, hade ingen bestridt; men deraf följde ock, att den borde åläggas af Rikets Ständer *allena*, och ej af båda statsmakterna gemensamt. Ett exempel af ett motsatt förfarings-sätt med en fråga, hvilken blifvit anford såsom egande jemförlighet med den förevarande, hade man trott sig finna i behandlingen af den om kommunernas afgifter till fattigvården. Denna fråga afgjordes vid 1840—1841 årens riksdag genom tre stånds beslut och Konungens stadfästelse; men förhållandet vore i sjelfva verket icke jemförligt med

den nu förevarande frågan, då kommunernas pligt att sörja för hvar sina fattiga vore af ålder stadgad i författningar, hvilka bestämdes genom ekonomisk lagstiftning, och den nya författningen icke stadgade om beskattningens belopp annorlunda, än att tillskott, beroende af behofvet, borde af kommunernas medlemmar erläggas. Det enda stadgande i afseende på kommunalskatter, hvilket i denna fråga skulle kunna åberopas, innehölles i Ansvarighetslagens § 3, som medgäfvde, att under de afgifter, hvilkas påläggande eller ökning genom regeringsbeslut vore förbuden, »icke begripas sådana i § 60 Regeringsformen ej omnämnda afgifter, hvilkas föremål äro inrättningar till enskildes gemensamma nytta och bekvämlighet, såsom båk-, bro-, färj- och andra afgifter af dylik beskaffenhet». Af »dylik» *enskild* beskaffenhet kunde icke den nu föreslagna *allmänna* afgift å bränvins försäljning anses vara, då densamma af Rikets Ständer ålades till enahanda belopp uti alla rikets delar. Dittills hade frågan om bränvins tillverkning och försäljning varit behandlad i samma betänkande, och de för hvardera rörelsen inflytande medel räknats till och behandlats på enahanda sätt som de i § 60 Regeringsformen uppräknade bevillningar. Lika litet syntes nu afgiften för den ena rörelsen förändra sin natur af bevillning derföre att densamma blifvit föremål för särskildt betänkande och medlen anslagna till ett visst ändamål, som tullmedlen för vissa varor skulle kunna förlora sin natur af bevillning, om de, behandlade i särskildt betänkande, föresloges att användas för något särskildt behof.

På dessa skäl och då dertill komme att, i fall den ena frågan behandlades såsom bevillningsfråga, den andra som kommunalafgift, lätt kunde inträffa, hvad intet stånd yrkat, att två särskilda afgifter för bränvins försäljning blefve stadgade, vidhöll Utskottet sin åsigt, att frågan borde lösas i förstärkt Stats-Utskott. Med anledning af inom stånden framställda yrkanden att frågorna angående beskattning af minuthandel och af utskänkning borde särskiljas, föreslog Utskottet emellertid andra voteringspropositioner.

Sedan Utskottet afgifvit detta memorial, frånträdde emellertid så väl Presteståndet som Bondeståndet sina förut fattade beslut, hvarvid Presteståndet förenade sig med Borgareståndet och Bondeståndet med Ridderskapet och Adeln. Ehuru sålunda Bondeståndets yrkande, att den enligt § 57 i 1851 års förordning till staten utgående minuteringsafgiften skulle bibehållas, förfallit, ansåg Utskottet fortfarande att frågan om kannetalsafgiftens belopp borde afgöras i förstärkt Stats-Utskott och afgaf i memorial N:o 27 förslag till voteringspropositioner. Detta

förslag blef af samtliga Riksstånden godkänt, hvarefter förstärkta Stats-Utskottet afgjorde frågan om de nya afgifternas belopp.

Derefter upptog Utskottet de ännu oafgjorda frågorna till behandling och förklarade i memorial N:o 28, att då Adeln samt Preste- och Borgarestånden varit derom ense, att afgiften icke skulle till staten ingå, utan få till kommunala behof användas, vore, enligt 75 § Riksdagsordningen, frågan i detta hänseende af Rikets Ständer afgjord; och inbjöd Utskottet de öfriga stånden att i öfrigt instämma i Ridderskapet och Adels beslut angående afgifternas fördelning mellan kommunerna.

Detta Utskottets memorial blef af samtliga stånden godkänt.

Vid 1856—1858 årens riksdag hemställde Sammansatta Bevillnings-, Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, att åtskilliga inom Riksstånden väckta motioner om annan fördelning mellan kommunerna af brännvinsförsäljningsmedlen måtte lemnas utan afseende. Denna hemställan godkändes af samtliga stånden med undantag af Bondeståndet, som återremitterade ärendet till Utskottet i den syftning, att motionerna borde bifallas. I utlåtande N:o 7 förklarade emellertid Utskottet, att då Utskottets hemställan vunnit de öfriga tre ståndens bifall, kunde Bondeståndets återremiss icke föranleda till någon åtgärd; och härvid lät Bondeståndet bero.

Vid 1859—1860 årens riksdag väcktes ånyo flera motioner i liknande syfte, men blefvo äfven dessa af Sammansatta Bevillnings-, Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet afstyrkta. Utskottets hemställan härom godkändes af Preste- och Borgarestånden, men återremitterades af Adeln. Bondeståndet beslöt för sin del, att $\frac{1}{5}$ af brännvinsförsäljningsmedlen fortfarande skulle tillfalla hushållningssällskapen, $\frac{1}{5}$ städerna odelad samt $\frac{3}{5}$ fördelas mellan stads- och landskommunerna i förhållande till deras folkmängd för att af dem användas till kommunala behof.

Med anledning häraf inbjöd Utskottet i utlåtande N:o 17 så väl Ridderskapet och Adeln att förena sig i Utskottets af Preste- och Borgarestånden gillade mening som ock Bondeståndet att, med frånträdande af ståndets skiljaktiga beslut, instämma i Utskottets mening.

Ridderskapet och Adeln antog inbjudningen, hvaremot Bondeståndet afslog densamma med vidhållande af sitt förut i ämnet fattade beslut. Borgareståndet åter förklarade, att då två stånd stannat mot två, frågan

borde, jemlikt 87 § Regeringsformen och 75 § Riksdagsordningen, anses hafva förfallit.

Utskottet yttrade i utlåtande N:o 18, att *som tre stånd dåmera beslutit, att någon ändring uti den paragraf, hvarom fråga vore, ej skulle ega rum*, och ett af dessa stånd dessutom ansett, att sådan utgång lagligen bort följa af de beslut, som fattades redan vid frågans första behandling hos stånden, så hade Utskottet endast att till följd af hvad sålunda förekommit och blifvit beslutadt, anmäla, att den ifrågasvarande paragrafen komme att vid sin förutvarande lydelse bibehållas.

Vid 1862—1863 årens riksdag föreslog Sammansatta Bevillnings-, Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet i betänkande N:o 4, med anledning af väckta motioner, att af de afgifter, som inflöte för minuthandel med och utskänkning af bränvin, vare sig i stad eller å landet, utom den femtedel, som redan tillföle hushållningssällskapen, ytterligare en femtedel skulle insättas i landträneriet för landstingens räkning; dock att i Stockholm derefter som hittills hela afgiften skulle tillfalla staden.

Utskottets förslag bifölls af Bondeståndet oförändradt och af Adeln med ett tillägg, hvarom här nedan vidare skall förmälas, men afslogs deremot af Preste- och Borgarestånden. På inbjudning af Bondeståndet frånträdde dock Presteståndet sedermera sitt först fattade beslut och godkände Utskottets förslag.

I utlåtande N:o 11 anmälde Utskottet häruppå, att *Utskottets förslag sålunda blifvit af tre stånd bifallet*. Denna Utskottets anmälan godkändes af samtliga stånden med undantag af Borgareståndet, som förklarade, att förslaget förfallit. *Riksdagens underdåniga skrifvelse i ämnet affattades i öfverensstämmelse med de tre ståndens beslut*, hvilket äfven af Kongl. Maj:t iaktogs vid förordningens utfärdande, ehuru Borgareståndet i särskild underdånig skrifvelse deremot protesterade.

Såsom ofvan blifvit nämndt, hade Adeln antagit Utskottets förslag med ett tillägg. Detta tillägg afsåg, att till mom. 3 i § 24 (motsvarande § 23 i 1855 års bränvinsförsäljningslag), hvilket moment lydde sålunda: »I Stockholm tillfalle hela afgiften staden», skulle fogas: »och i annan stad, som icke deltagar i landsting, tillfalle staden jemväl den femtedel, som eljest skulle för landstingets räkning insättas i vederbörande landträneri».

Detta tillägg hade Utskottet i betänkande N:o 4 föreslagit de tre öfriga stånden att godkänna »för den händelse 24 § i Utskottets för-

slag till författning angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. skulle erhålla den af Utskottet föreslagna lydelse».

Denna hemställan afslogs af Presteståndet, men godkändes af Bondeståndet, hvaremot Borgareståndet, i sammanhang med sitt beslut att anse frågan om ändring af 24 § hafva förfallit, förklarade, att Utskottet saknat anledning till berörda hemställan och att densamma följaktligen icke kunde föranleda till någon åtgärd eller beslut af stånden.

Utskottet yttrade i memorial N:o 13, att, *då således ifrågavarande tillägg endast blifvit af två stånd antaget, Utskottet med stöd af 75 § Riksdagsordningen ansåge frågan om samma tillägg hafva förfallit.*

Detta Utskottets yttrande godkändes af Adeln och lades till handlingarne af Preste- och Bondestånden. Borgareståndet vidblef sitt förut fattade beslut och inbjöd de öfriga stånden att deruti instämma, hvilken inbjudning dock af dessa afslogs.

I Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 170 är ej heller ifrågavarande tillägg intaget, men i Kongl. förordningen den 18 December 1863 blef likväl detsamma af Kongl. Maj:t infördt.

Vid riksdagen 1865—1866 föreslog Sammansatta Bevillnings-, Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet i betänkande N:o 5 att afgiften vid utskänkning af bränvin måtte förhöjas från 40 till 50 öre för hvarje kanna.

Då detta förslag endast af Presteståndet antogs, frångick Utskottet sitt förslag och inbjöd i utlåtande N:o 9 Presteståndet att, med frånträdande af dess särskilda beslut, förena sig med de öfriga Riksstånden om bibehållande af den dittills utgående utskänkingsafgiften, 40 öre för hvarje kanna; och, för den händelse denna inbjudning icke blefve antagen, föreslog Utskottet voteringspropositioner för frågans afgörande i förstärkt Bevillnings-Utskott, hvilket Utskott dämera öfvertagit den befattning med bevillningsfrågor, som förut tillkommit förstärkt Stats-Utskott.

Inbjudningen afslogs af Presteståndet, hvarefter frågan, på sätt Utskottet föreslagit, *afgjordes i förstärkt Bevillnings-Utskott.*

Af ofvanstående redogörelse framgår, att, sedan vid 1853—1854 årens riksdag de fyra Riksstånden förenat sig ej mindre om afskaffande af den särskilda bevillningsafgift, som vid nämnda tid jemlikt Kongl. förordningen angående vilkoren för tillverkning och försäljning af brän-

vin den 10 Oktober 1851 utgjordes vid bränvins minuterung, än ock om införande för vissa slag af bränvinshandel af nya efter beräknade kanne-
talet utgående afgifter, frågan om dessa nya afgifters belopp, så väl vid nämnda riksdag som sedermera vid riksdagen 1865—1866, afgjorts under den för bevillningsfrågor stadgade form; att deremot frågan, huru vida någon del af berörda nya afgifter skulle ingå till statsverket eller icke, vid riksdagen 1853—1854 ansetts af Rikets Ständer afgjord genom tre stånds sammanställande beslut; att tre stånd likaledes städse ansetts kunna med Riksdagens rätt besluta i fråga om bränvinsförsäljningsmedlens fördelning mellan kommunerna, hvadan också dylika frågor, derest två stånd stannat mot två, ansetts böra förfalla; samt att, i full öfverensstämmelse härmed Kongl. Maj:t ansett sig kunna utan Riksdagens medgifvande vidtaga förändringar i bränvinsförsäljningsmedlens fördelning.

Förfarandet under äldre tider lemna sålunda ej i något fall stöd för den åsigt, att nu föreliggande fråga skulle kunna göras till föremål för gemensam omröstning jemlikt § 65 Riksdagsordningen.

Enligt Utskottets förmenande gifver ej heller grundlagarnes ordalydelse rum för en dylik åsigt.

Såsom ofvan blifvit omförmäldt, gjorde under riksdagen 1853—1854, åtminstone vid ett skede af förhandlingarne, inom Riksständen den åsigt sig gällande, att de nya bränvinsförsäljningsavgifterna vore icke bevilling utan kommunalskatt. Från senare tider föreligger icke något direkt uttalande från Riksdagens sida i denna fråga, men att nyss nämnda åsigt omfattats så väl af Rikets Ständer och Konstitutions-Utskottets vid riksdagen 1865—1866 som ock åtminstone af Andra Kammaren vid 1867 års riksdag, synes man indirekt kunna sluta deraf, att, sedan vid förstnämnda riksdag antagits såsom hvilande ett förslag till ändrad lydelse af 60 § Regeringsformen, enligt hvilket »accismedlen» icke vidare skulle upptagas bland bevillningarne, samt i stället för »husbehofsbrännerimedlen» insättas »bränvinsbränningsavgiften», blef detta förslag vid sistnämnda riksdag af Andra Kammaren antaget, men af Första Kammaren förkastadt, utan att dervid något nämndes om bränvinsförsäljningsmedlen, ehuru dessa, derest ifrågavarande förslag blifvit lag, lika litet lära kunnat inbegripas under benämningen »bränvisbränningsavgiften» som under uttrycket »hvarje riksdag dessutom särskildt såsom bevilling sig åtager».

Vid bedömande, huru vida bränvinsförsäljningsmedlen äro af bevillningsnatur eller ej, bör för öfrigt icke lemnas ur sigte, att dessa medel för närvarande utgöra afkastningen af icke blott bränvinsförsäljnings-

afgifterna, utan äfven den konsumtionsbeskattning, som framgår ur nu gällande bränvinslagstiftnings bestämmelser om vissa bolags rätt att med andras uteslutande försälja spritdrycker, hvilka bestämmelser stå i så nära förbindelse med den kommunala politilagstiftningen, att de ej kunna sägas vara af rent finansiell natur, hvarförutom det är vederbörande kommun och ej Riksdagen, som bestämmer, om denna beskattning skall genom bolags bildande utgå eller icke.

Spörsmålet, huru rätteligen skall förfaras med afseende å de skiljaktiga beslut, i hvilka Kamrarne nu stannat, torde emellertid finna sin lösning alldeles oberoende deraf, om ifrågavarande konsumtionsskatt är en bevillning, eller en kommunalskatt, eller en sådan afgift, som omnämnas i § 3 af Ansvarighetslagen för statsrådets ledamöter.

Äfven om man antager, att den nuvarande beskattningen af bränvins försäljning grundas uteslutande på Riksdagens bevillningsrätt, är naturligtvis detta antagande icke tillräckligt för att afgöra, huru i *hvarje fall* skall förfaras, när Kamrarne stanna i olika beslut rörande bestämmelser, hvilka stå i samband med eller föranledas af denna beskattning. Så väl bränvinstillverkningslagen som de stadgar, hvilka afse utgörandet af tullbevillningen och stämpelskatten med flera bevillningar, innehålla nemligen, såsom bekant, en stor mängd bestämmelser, med afseende å hvilka det aldrig varit ifrågasatt och aldrig kan ifrågasättas att tillämpa de konstitutionella stadganden, som gälla i fråga om svenska folkets rätt att genom Riksdagen allena sig beskatta. De ord, med hvilka Riksdagsordningens 65 § inleder sina föreskrifter om gemensam omröstning: »När i fråga om statsutgifter eller bevillning — — Kamrarne fatta stridiga beslut etc.», kunna ej heller så uttydas, att allt, som i en bevillningsstadga förekommer, skall göras till föremål för gemensam omröstning; de kunna i hvarje fall icke afse bestämmelser, hvilka tydligen äro af sådan beskaffenhet, att efter hela vårt statskicks skaplyne en förändring af dem måste kräfvat båda Kamrarnes sammanstående beslut. Den tvekan, som må kunna uppstå derom, hvilka stadganden äro af sistnämnda beskaffenhet, undanrödjes fullständigt af den främsta af våra grundlagar, Regeringsformen, hvilken i § 71 gifvit en noggrann och uttömmande beskrifning på de frågor rörande bevillning, hvilka kunna göras till föremål för gemensam omröstning. Sådan omröstning skall nemligen enligt nämnda paragraf ega rum, »der Kamrarne sig icke förena om *grunderna* för någon bevillning, *sättet* för *deras* tillämpning, eller bevillningens *fördelning till utgörande*». Tillser man nu, hvarom i föreliggande fall Kamrarne stannat i stridiga beslut, så är det alls icke om *grunderna* för bränvinsförsäljningsafgiften, eller om *sättet* för dessa

grunders tillämpning, och icke heller om ifrågavarande afgifts fördelning till *utgörande*, utan endast om den efter redan tillämpade grunder utgjorda och influtna afgiftens disposition och fördelning till *användning*; och således om en fråga, som icke finnes i nyssnämnda paragraf upptagen såsom föremål för gemensam votering.

Antager man åter, att bränvinsförsäljningsmedlen *icke* äro af bevillnings natur, lärer någon gemensam omröstning ännu mindre kunna komma i fråga, enär i sådant fall hvarje rubbning af den en gång bestämde fördelningen af medlen emellan kommunerna uppenbarligen, för så vidt Riksdagens rätt är i fråga, måste förutsätta båda Kamrarnes sammanstående beslut.

Icke heller kan man påyrka gemensam votering på den grund, att ett indragande till statsverket af en del utaf bränvinsförsäljningsmedlen skulle inverka på statsregleringen, ty oafsedt att frågan härom icke lär kunna för gemensam votering utbrytas ur Andra Kammarens beslut i öfrigt, och oafsedt att medlens disposition icke faller under statsregleringens utgiftsstat, så innehålla grundlagarne ej något stadgande, som kan läggas till grund för gemensam omröstning i statsregleringsfrågor på förslag af Bevillnings-Utskottet.

Slutligen bör ej lemnas oanmärkt, att, då grundlagen såsom hufvudregel uppställer båda Kamrarnes lika behörighet och myndighet i alla frågor, måste uppenbarligen det undantag från denna regel, som föranledes af föreskriften om gemensamma voteringar såsom en nödfallstväg för vissa beskattningsfrågors afgörande, tolkas så restriktivt, att dessa voteringar användas endast i sådana frågor, med afseende å hvilka ett dylikt förfarande enligt så väl Regeringsformens som Riksdagsordningens ordalydelse uttryckligen är föreskrifvet. Att så ej är händelsen i förevarande fall, har redan blifvit påvisadt.

På nu anförda skäl, och då någon sammanjemkning af Kamrarnes beslut icke synes kunna ega rum, har Utskottet ansett frågan om förändrad lydelse af § 24 i gällande bränvinsförsäljningslag, hvarom Kamrarne stannat i skiljaktiga beslut, hafva förfallit, hvilket Utskottet skolat härmed

för Riksdagen anmäla.

Stockholm den 25 April 1884.

På Utskottets vägnar:

A. G:SON BENNICH.

Reservationer:

af Herr Friherre *Barnekow*, som ansett Utskottets här ofvan gjorda anmälan hafva bort annorledes motiveras;

af Herrar *A. Andersson* i Intagan, *J. Johansson* i Bergsäng, *A. Svensson* i Lösen, *P. A. Hellgrén*, *O. Jonsson* i Hof, *J. P. Nilsson* i Kägla, *Chr. Assarsson* samt *H. F. Bergström*: »Utskottet har icke kunnat bestrida, att frågor om bränvinsförsäljningsavgifternas utgörande eller ej äro af bevillnings natur, samt att dylika avgifternas *belopp* hafva varit och kunna blifva föremål för gemensam omröstning enligt 65 § Riksdagsordningen, men Utskottet vill deremot förneka, att frågor om sådana »influtna avgifternas disposition och fördelning till *användning*» på enahanda sätt kunna afgöras. Är denna uppfattning riktig, så skulle deraf ovilkorligen följa, att Riksdagen visserligen, genom gemensam omröstning, kan åtaga sig eller pålägga en skatt eller bevillningsavgift, men att Riksdagen deremot icke eger att *på enahanda sätt* besluta om den influtna skattens eller avgiftens »användning». Att en dylik beskattningsprincip ingalunda kan öfverensstämma med våra grundlagars bokstaf och anda, torde ligga så för öppen dag, att någon särskild mer eller mindre härklyfvande bevisföring deröfver icke kan erfordras. Då vi för öfrigt strängt vidhålla okränkbarheten af Riksdagens fullständiga och uteslutande beskattningsrätt, hafva vi inom Utskottet påyrkat, att den föreliggande frågan bort genom gemensam omröstning afgöras».

Herr *N. J. Boström* har anhållit få antecknadt, att han inom Utskottet icke deltagit i behandlingen af detta memorial.
